

DE NACHT VAN HET VUUR

Van Kjell Eriksson verschenen eerder bij De Geus

De stenen kist

Dode in de sneeuw

Nachtzwaluw

De wrede sterren van de nacht

De man uit de bergen

Zwarte leugens, rood bloed

Open graf

KJELL ERIKSSON

De nacht van het vuur

Uit het Zweeds vertaald door Marika Otte

DE GEUS

Oorspronkelijke titel *Den skrattande hazaren*,
verschenen bij Ordfront Förlag
Oorspronkelijke tekst © Kjell Eriksson, 2019
Published by arrangement with Copenhagen
Literary Agency ApS, Copenhagen
Nederlandse vertaling © Marika Otte en
De Geus bv, Amsterdam 2024
Omslagontwerp GroovyWaves
Omslagillustratie © Trevillion
Typografie binnenwerk Crius, Hulshout, België
ISBN 978 90 445 4702 3
NUR 332

1

Regina Rosenberg werkte er nog maar net, het was haar derde dag, maar dat maakte haar nog geen onbenul.

‘Lindell.’

‘Pardon?’

‘Ik wil Ann Lindell spreken.’

‘Er werkt hier geen Ann Lindell,’ stelde Regina Rosenberg vast nadat ze vlug een paar toetsen had ingedrukt en haar scherm geraadpleegd had.

‘Echt wel. Ben je nieuw of zo?’

Dat kon ze niet ontkennen, dus daarom zocht ze nog een keer, maar ze vond er, net als de eerste keer, maar één: Lindell, Leif Torsten, Gevonden voorwerpen.

‘Het spijt me, maar er is hier geen Ann Lindell. Waar gaat het over?’

‘Hou nou toch op, verdomme! Ik moet haar spreken. Wil ze anoniem blijven, of wat?’

‘Met zo’n toon schieten *we heel niet op*,’ zei Regina, die uit Kerstinbo in het noorden van Uppland kwam, waar ze zo praatten.

Het bleef even stil. De man ademde zwaar in de hoorn, alsof hij met zijn telefoon in zijn hand snel aan het lopen was. In de verte klonk een rinkelend signaal, als het aanhoudende en verontrustende geluid van spoorbomen die naar beneden gaan.

‘Het... misschien gaat er iemand dood.’

Het alarmerende geklingel werd steeds intenser.

‘Ik moet met haar praten. Zij is de enige die luistert.’

Misschien gaat er iemand dood.'

'Ik verbind u door met de afdeling Gewelddelicten.'

2

Stefan Sanberg was geen goed mens, aldus de wijdverbreide opvatting. Er ontbraken wezenlijke elementen aan zijn arsenaal aan sociale vaardigheden. Waarschijnlijk had hij nog nooit een romantische komedie uitgezeten of vrijwillig naar een rustige ballad geluisterd.

Zelfs zijn grootmoeder, die haar hele leven zo verstandig – of, zoals sommigen zouden zeggen, zo zwak – was geweest om veel door de vingers te zien en te vergeten, moest daar wel mee instemmen. ‘Hij is slecht,’ zei ze weleens, ‘want hij denkt alleen maar aan zichzelf.’

Voor Evelina Sanberg was dat de meest verwerpelijke eigenschap. Ze had namelijk genoeg meegemaakt om te weten dat edelmoedigheid de enige garantie was om het leven enigszins draaglijk te maken. Zonder dat men er vreemd bij opkeek kon ze zelfs het woord ‘solidair’ gebruiken, aangezien ze onder karige omstandigheden was grootgebracht in een arbeiderswoninkje in Rasbokil. In die tijd ontkiemden in dat soort bezemkasten nieuwe begrippen die de armen moeiteloos tot zich namen. In feite waren zij degenen die de plechtige proclamaties inhoud en zin gaven, omdat juist zij de woorden kracht bijzetten.

‘Apekool,’ kon ze uitroepen zodra het over politiek ging.

‘Maar Evelina heeft het hier toch fijn?’ antwoordde Aamino, die verzorger was in het tehuis waar Evelina de afgelopen jaren had doorgebracht.

‘Ik bedoel maar,’ zei Evelina, waarbij ze haar beste kro-

kodillenlach opzette. De vrouw uit Somalië lachte terug, hoewel ze niet begreep wat de oude vrouw met dat 'maar' bedoelde.

Stefan scheelde zo'n zeventig jaar met zijn grootmoeder. In deze driekwart eeuw had Zweden een vreemde slingerbeweging doorgemaakt: van opbouw, waar Evelina onderdeel van uitmaakte, naar afbraak, waarvan ze in de herfst van haar leven met steeds groter wordende verbazing getuige was. 'Alles wordt geregistreerd,' beweerde Stefans vader Allan. Maar dat was niet helemaal waar; in zijn werk als timmerman met een eigen bedrijf werd er heel wat zwart geklust. Hij had met alle verkiezingen hetzelfde gestemd als zijn moeder, maar was daar inmiddels aan gaan twijfelen.

De slingerbeweging had ertoe bijgedragen om van Stefan Sanberg een dwaas te maken die het woord 'concentratiekamp' nog niet kon spellen, laat staan 'Auschwitz', maar die op internet wel graag foto's van de ovens postte, als de definitieve oplossing van de problemen die hem en zijn maten kwelden. Allemaal geboren in de jaren negentig. Ze hadden natuurlijk nooit een bomtapijt, sluipschutters of kapseizende boten meegemaakt. De meest dramatische gebeurtenis van hun jeugd was toen hun schoolbus bij gladheid van de weg gleed en half ondersteboven terecht kwam, gelukkig opgevangen door een spar, waardoor er niemand ernstig gewond was geraakt.

Hun belangrijkste bezigheid was haat. Dat vroeg veel energie, want ze haatten gigantisch en ze waren met veel.

'Ik neem ze een voor een te grazen,' zei Stefan Sanberg. Hij maakte een gebaar naar de overkant van de weg, waar de oude school volledig verlicht was in de vallende schemering. Voor het raam hingen adventssterren en binnen bewogen donkere schaduwen. Sommige mensen in het dorp vonden

het er uitermate gezellig uitzien, als een samenzijn in het dorpshuis.

De hele club was voor een feestje bijeengekomen in het vervallen huis van de oude Ottosson. Zelf zat de man in een bejaardenhuis weg te kwijnen, maar een van zijn kleinkinderen had een sleutel, en de club kwam er vaak samen. Er was flink wat bier en sterkedrank doorheen gegaan en niemand geloofde echt in Stefans grootspraak. Iedereen had hem eerder horen blaten. Sommigen luisterden iets beter en waren misschien ook wel onder de indruk, terwijl anderen er alleen om konden grijnzen.

Een van de toehoorders was Sebastian Ottosson. Hij was een observator, zat er vaak stilletjes bij, ving zodoende veroordelende en veelbetekenende blikken op en registreerde bovendien onderdrukte gevoelens, die op de vreemdste manieren tot uiting konden komen. Hij las tussen de regels door, wist de juiste positie in te nemen en daar school waarschijnlijk geen kwaad in. Hij deed wat de meesten deden. Het probleem was zijn omgeving.

Sebastian ging voor het raam staan en keek naar de oude school. Hij had er een paar jaar op gezeten voor ze hem gesloten hadden, iets wat hem weinig had gedaan; geen nostalgie en geen herinneringen konden opwegen tegen het gevoel dat hij had ten opzichte van de verlichte ramen.

Als daar buitenlanders komen wonen is dit geen cent meer waard, dacht hij. Hij wist dat hij het huis zou erven; dat had zijn grootvader gezegd. Sebastian wist wel wat hij ermee ging doen. Bij het huis hoorde een paar hectare weidegrond en Sebastian fantaseerde er al een poos over om schapen en geiten te gaan fokken. Het was een droom waarvan maar weinig mensen wisten, maar hij rekende er in alle stilte wel op. Voor geitenmelk was een afzetmarkt, wist hij. Hij zou ervan kunnen leven, in het begin misschien met een baantje erbij, bij Sandvik of ergens anders. Maar buiten-

landers als burenen? Die zouden vast stiekem gaan melken en dieren stelen. Dat soort types aten immers geiten, had hij gehoord. Hoe noemde je het ook alweer, *hammal*-slacht, of iets dergelijks?

Het was een stralend mooie oudejaarsdag. Tussen kerst en oud en nieuw had het enorm gesneeuwd en nu was het opgeklaard. Het hele dorp lag nu ingebed in een verzoenende deken, zelfs de huizen met kale betonnen gevels en schimmelige, aan de schaduwkant gelegen veranda's en de door landelijke zwaarmoedigheid aangetaste smoezelige boerenschuren. Verlaten zaaimachines stonden als oerdieren bedekt met een witte vacht. De wegen werden geflankeerd door sparren die overhingen door de sneeuw en op de velden schitterden de kristallen. Langs de randen van de akkers, omgeven door ongestuvrijde sleedoornstruiken en invasieve espen, stonden aarzelende reeën, die vervolgens in het open veld stapten om op het perceel van Waldemar Mattsson een rottende aardappel onder het sneeuwdek vandaan te kunnen wroeten. Ze draalden, er stond een stevige wind en die zou gedurende de middag alleen maar toenemen.

En dat maakte het blussen van de brand die later het hele dorp zou verlichten natuurlijk moeilijker.

'Ze kunnen verdomme niet eens sneeuwruimen,' riep Mattssons jongste zoon Daniel uit. Sneeuwschuiven was Daniels paradepaardje dat hij maar wat graag van stal haalde, vooral na drie dagen intensief sneeuwruimen op pleinen, parkeerplaatsen en straatjes in een villawijk in Gimo. Hij was met andere woorden uitgeteld en daarom snel dronken. Volgens de weersverwachting zou het ook op nieuwjaarsdag helder weer zijn, dus had hij van zijn vader toestemming gekregen om deel te nemen aan het feestje en zelfs wat alcohol te drinken. Hij beweerde dat hij een paar uur voordat het oude

jaar was overgegaan in het nieuwe in slaap was gevallen, en wilde daarom vrijgesproken worden van alle verdenkingen van medeplichtigheid aan brandstichting.

En dat het brandstichting was, daar was iedereen van overtuigd, ook al kon het onderzoek het niet eenduidig uitwijzen. Men had het over kaarsen die vergeten waren in de keuken, radiatoren waar iets op gelegd was of overbelasting van het elektriciteitsnet in de afgedankte school, waar al een paar jaar geen onderhoud was gepleegd, maar die nu dienstdeed als woning voor zeventien mannen, dertien vrouwen en negentien kinderen. Allemaal slachtoffers van vervolging en oorlog. Allemaal op de vlucht.

Het was die nacht acht graden onder nul. De hemel schitterde in het sterrenlicht, maar wie kon daarvan genieten als het zicht op die schittering belemmerd werd door grauwwitte rook in de ijzige wind?

Ondersteund door de keukentafel en op trillende benen stond Gösta Friberg als versteend, zijn voeten in pantoffels van schapenleer en een groter wordende vochtplek op zijn flanellen pyjama, een na-effect van zijn bezoek aan het toilet. Het schijnsel van de brandende school zorgde voor een spookachtig geflikker in zijn keuken. Vonkenregens kwamen hem als zwermen ontelbare vuurvliegjes tegemoet.

Hij had alles gezien, of hoe zat het precies? Het was zo snel gegaan, toen hij na een toiletbezoekje gewoontegetrouw vanaf de eerste verdieping naar buiten had gekeken. De schaduwachtige figuren die zich tegen de sneeuw aftekenden bewogen zich haastig; of het er twee of drie waren, dat kon hij in eerste instantie niet goed zien. Ze kwamen bij de schuurtjes vandaan en zetten koers naar de zuidgevel van het schoolgebouw, die uitkeek op zijn huis. Zijn zicht werd gedeeltelijk belemmerd door de seringenstruik die altijd gefungeerd had als grensafscheiding tussen de grond van

de school en die van hem. Ploeterend bewogen ze zich voort in de sneeuw. Een van hen viel, maar werd vlug overeind geholpen. Ja, het waren er toch drie geweest.

Hij was niet alleen in de war door de duisternis en de gehaastheid van hun bewegingen; de hele scène was een soort hallucinatie geweest. Het kwam weleens voor dat hij dingen zag die er niet waren, vooral tijdens zijn nachtelijke toiletbezoekjes, dat hij op de grens tussen waken en slapen dingen meende te zien en te horen. Irma had vaak om hem moeten lachen als hij 's ochtends van zijn nachtelijke avonturen vertelde. 'Je zou een griezelboek moeten schrijven,' had ze een keer gezegd, en Gösta was beledigd geweest, hoewel hij wist dat ze het niet kwaad bedoelde. Voor hem was het bijna echt, en hij had het niet leuk gevonden dat ze denigrerend deed over zijn openbaringen. Het was alsof er echt dingen gebeurden, of zouden kunnen gebeuren in de toekomst.

Exact zo'n gevoel had hij gehad toen die schaduwen zich in de nacht bewogen. De daaropvolgende dagen zou hij het zich telkens weer voor de geest halen en de contouren steeds aanscherpen. Ten slotte wist hij wat hij gezien had en dat wat hij gezien had echt was. Wie het geweest waren wist hij nog niet helemaal, maar hij was wel vrij zeker. De gene die voorop rende, voorovergebogen als een strijdende soldaat, had Gösta al zo vaak gezien dat hij ondanks de duisternis en de over zijn hoofd getrokken muts vrij eenvoudig te identificeren was geweest. En toch twijfelde hij aan zichzelf en zijn indrukken.

Algauw waren de vlammen gretig aan de gevel gaan likken, en dat op meerdere plekken tegelijk. Het vuur had het honderd jaar oude hout in zijn greep. Binnen de kortste keren stond de hele school in lichterlaaie en brandde de gevel in zijn volle lengte. De bovenverdieping, waar zich een klas-

lokaal en de oude onderwijzerswoning bevonden, stond al in brand. Op het dak, dat gedeeltelijk was ingezakt, stond een vuurpluim in de frisse wind als een soldeerlamp te spuwen. Het was allemaal zo snel gegaan. Hij begreep dat er niets te redden viel. Door de struiken heen zag hij groepjes mensen. Ze stonden opvallend roerloos, alsof ze naar een meivuur keken.

Gösta liet zich op een stoel zakken. Hij had natuurlijk de brandweer moeten bellen en daarna naar buiten moeten gaan om te kijken of hij kon helpen, maar de verlamming ging maar niet over. 'Er valt niets te doen, de school is verloren,' herhaalde hij steeds maar mompelend in zichzelf, 'het vuur wint het altijd.' Op dat moment, tijdens die huiveringwekkende uren in de keuken, realiseerde hij zich niet dat er mensen gewond konden raken. Een onbegrijpelijke misstap natuurlijk, een vorm van zelfbedrog die voortkwam uit zijn eigen panische angst voor open vuur.